

MMA • MMK

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Bartók Béla
MŰVÉSZETI KAR

REÖK

The Tradition of Hungarian String Quartet Performance, Vol. 1.

A magyar vonósnégyesjáték hagyományai I.

Hungarian Academy of Arts, Institute for Art Theory and Methodology
Institute for Art Theory, Béla Bartók Faculty of Arts, University of Szeged

Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar Művészettudományi Intézet

MAY 23, 2024 | SZEGED, REÖK PALACE
2024. MÁJUS 23. | SZEGED, REÖK-PALOTA

MMA•MMK

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Bartók Béla
MŰVÉSZETI KAR

REÖK

The Tradition of Hungarian String Quartet Performance, Vol. 1.

A magyar vonósnégyesjáték hagyományai I.

Hungarian Academy of Arts, Institute for Art Theory and Methodology
Institute for Art Theory, Béla Bartók Faculty of Arts, University of Szeged

Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar Művészettudományi Intézet

MAY 23, 2024 | SZEGED, REÖK PALACE
2024. MÁJUS 23. | SZEGED, REÖK-PALOTA

THE TRADITION OF HUNGARIAN STRING QUARTET PERFORMANCE

1ST REÖK INTERNATIONAL WORKSHOP
MAY 23, 2024 | REÖK PALACE, SZEGED

The inaugural international workshop, titled *"The Tradition of Hungarian String Quartet Performance"*, primarily aims to explore the evolution of professional ensembles during the transition from the 19th to the 20th century. The performance of string quartets boasts a rich history in the former Hungarian Kingdom, with records of chamber music dating back to the 18th century. The current structure of the quartet, comprising two violins, a viola, and a cello, may have been established during Joseph Haydn's tenure in Hungary, as per a proposed hypothesis. However, our understanding and knowledge of the 18th and 19th centuries remains significantly limited. Despite the existence of numerous documents from the first half of the 19th century discussing quartets, including data from Bratislava, Cluj-Napoca, and Pécs, the precise interpretation of these records warrants further academic investigation. Moreover, the extent to which Hungarian peasant music and German urban culture influenced string quartets is still under scrutiny. Nevertheless, it is indisputable that quartets swiftly transcended the confines of "Hausmusik" and began public performances.

The first excellent Hungarian string quartet, as far as we know, was the Hubay–Popper Quartet, founded by Jenő Hubay and David Popper in 1886. However, the Waldbauer–Kerpely Quartet (1910) holds the utmost significance among all quartets in 20th century music, generally recognized as a model by subsequent ensembles. However, it remains unclear which well-known episodes in music history are merely myths passed down through generations. Regarding the evolution of contemporary Hungarian chamber music, numerous recollections highly praise the contributions of composer Leó Weiner. Yet, it raises the question of what kind of knowledge and influence this artist, who assumed a more subdued role as a composer, imparted to his students. Furthermore, the extent to which the string groups of Transylvania contributed to the progression of civilization over time is still a subject of exploration.

The workshop is collaboratively organized by three institutions: the Reok Palace (Szeged), the Institute for Art Theory at the Faculty of Arts at the University of Szeged, and the Institute of Art Theory and Methodology at the Hungarian Academy of Arts. The organizers have successfully enlisted Laura Tunbridge, a distinguished Professor of Music, Henfrey Fellow, and Tutor at St. Catherine's College (University of Oxford), to deliver the opening keynote speech, achieved through intricate scientific diplomacy.

Subsequent segments will feature presentations by Hungarian scholars specializing in string quartets. These researchers include Ms. Eszter Kiss from the Vujicsics Tihámér Music School, Ms. Emese Sófalvi from Babeş-Bolyai University, Mr. László Gombos and Mr. Zsombor Németh from the HUN-REN Institute for Musicology, and Mr. Balázs Szabó from the University of Győr. Notably, two papers on intellectual history will be presented by Mr. Róbert Nátyi, the Dean of the Béla Bartók Faculty of Arts at the University of Szeged, and Mr. Ákos Windhager from the HAA Research Institute of Art Theory and Methodology. Two musicians, Mr. Dénes Ludmány and Mr. László G. Horváth, have confirmed their attendance upon the organizers' invitation. Their unique experiences as performers will enrich the theoretical and historical perspectives discussed at the workshop.

The primary aim of the workshop is to expose the broad audience to the myriad of musical traditions that are part of Hungary's cultural fabric. It strives to highlight the importance of our cultural heritage at both the national and international levels, thereby demonstrating the enduring influence and universal appeal of Hungary's rich musical history.

Budapest–Szeged, April 18, 2024

A MAGYAR VONÓSNÉGYESJÁTÉK HAGYOMÁNYAI

I. NEMZETKÖZI MŰHELYTALÁLKOZÓ
2024. MÁJUS 23. | REÖK-PALOTA, SZEGED

A magyar vonósnégysesjáték hagyományai című első nemzetközi műhelytalálkozó célja a XIX–XX. század fordulóján kialakuló hivatásos együttesek vizsgálata. A vonósnégysesjátéknak hosszú múltja volt a Magyar Királyságban, ugyanis az ilyen jellegű kamarazene már a XVIII. században megjelent. Feltételezhetjük, hogy Joseph Haydn magyarországi munkássága idején szilárdult meg a mai fogalmaink szerinti kvartett összeállítása (két hegedű, mélyhegedű, cselló), de ahogy a XVIII., úgy a XIX. század kapcsán is sok a fehér folt. A napóleoni háborúk idejéből és a reformkorból is számos feljegyzés maradt fent a kvartettekről (többek között Pozsonyból, Kolozsvárról, Pécsről), ám azok konkrét értelmezése még kutatóra vár. Kérdés az is, hogy mennyiben befolyásolta a vonósnégyseseket a magyar hangszeres népzene, illetve a német polgári kultúra. Annyit mégis kijelenthetünk, hogy a kvartettek idővel kinőttek a házimuzikális kereteiből, és nyilvános esteken léptek fel.

Jelenlegi tudásunk szerint az első világszínvonalú magyar vonósnégyses a Hubay Jenő és Popper Dávid vezette Hubay–Popper-kvartett (1886) volt. A XX. századi zene tekintetében a legnagyobb jelentőségre azonban a Waldbauer–Kerpely-kvartett (1910) tett szert. Ám velük kapcsolatban is felmerül a gyanú: vajon melyik rögzült zenetörténet-írási epizód nem több csupán, mint okkal-ok nélkül terjesztett legenda? Visszaemlékezések hosszú sora méltatja Weiner Leó zeneszerző szerepét a modern magyar kamarazene megalapozásában, ám mit is adott át a szerzőként háttérbe szorult művész a tanítványainak? Vagy egy harmadik kérdés: milyen civilizatorikus szerepe volt az erdélyi vonósnégyseseknek?

A műhelytalálkozót három intézmény szervezi közösen: az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete, az SZTE Bartók Béla Művészeti Karának Művészettudományi Intézete és a Reök-palota. A szervezők hosszú tudománydiplomáciai tárgyalások során nyerték meg díszvendégülnek Laura Tunbridge professzor asszonyt, az Oxfordi Egyetem Zeneművészeti Karának vezető oktatóját. Az öt követő szekciókban a vonósnégyses tárgykör hazai kutatói adnak elő: Kiss Eszter (VTAM) és Sófalvi Emese (BBU), valamint Gombos László (HUN-REN ZTI), Németh Zsombor (HUN-REN ZTI) és Szabó Balázs (SZE). Mellettük két esztörténeti előadás is elhangzik Nátyi Róberttől (az SZTE Bartók Béla Művészeti Kar dékánja) és Windhager Ákostól (MMA MMKI). A szervezők felkérését két zenész is elfogadta: Ludmány Dénes és G. Horváth László. Részvételükkel az elméleti és történeti áttekintést konkrét előadói tapasztalatok egészítik ki.

A műhelytalálkozó hosszú távú célja, hogy a nagyközönség is megismerhesse a magyar zenei hagyományok mind teljesebb körét, és a velünk élő örökség hazai és nemzetközi érvényességét.

Budapest–Szeged, 2024. április 18.

PROGRAMME

10.00 a.m. – 10.20 a.m.

OPENING

- **Nátyi Róbert**
Dean of the Béla Bartók Faculty of Arts, University of Szeged
- **Csáji László Koppány**
Director of the Hungarian Academy of Arts Research Institute of Art Theory and Methodology
- **Windhager Ákos**
Senior research fellow at the Hungarian Academy of Arts Research Institute of Art Theory and Methodology

10.20 a.m. – 10.50 a.m.

KEYNOTE LECTURE

- **Laura Tunbridge:** 'Hearing from the Hungarians': Perspectives from abroad

10.50 a.m. – 11.10 a.m.

COFFEE BREAK

11.10 a.m. – 12.25 p.m.

HUNGARIAN QUARTETS AT THE FIN DE SIÈCLE

- **Szabó Balázs:** The Hungarian chamber music – A survey of the first half of the 20th century
- **Németh Zsombor:** The Waldbauer–Kerpely Quartet: An Apostle of Contemporary Music (?)
- **Nátyi Róbert:** The visual representations of the Waldbauer–Kerpely String Quartet

12.25 p.m. – 2.00 p.m.

LUNCH

2.00 p.m. – 3.15 p.m.

THE TRANSYLVANIAN STRING QUARTET TRADITION

- **Kiss Eszter:** The influence of string art music on Hungarian folk music
- **Sófalvi Emese:** Manuscripts of Transylvanian string quartets from the 19th century (from recording)
- **Gombos László:** Concerts of Johannes Brahms with the Hubay–Popper String Quartet

3.15 p.m. – 3.35 p.m.

COFFEE BREAK

3.35 p.m. – 5.10 p.m.

THE PERFORMANCE METHODS

- **Windhager Ákos:** The dialogue. Exploring the interplay of compositional innovation and performative challenges in Hungarian string quartet pieces of the 1910s
- **Ludmány Dénes:** Playing in a string quartet (reading)
- **G. Horváth László:** The Hungarian string quartet tradition in practice and methodology (performance with speech)
- Discussion

5.30 p.m. – 6.30 p.m.

CONCERT AT THE FRICSAY FERENC CONCERT HALL OF THE BÉLA BARTÓK FACULTY OF ARTS

PROGRAM

10.00–10.20

MEGNYITÓ

- **Nátyi Róbert**
Az SZTE Bartók Béla Művészeti Kar dékánja
- **Csáji László Koppány**
Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója
- **Windhager Ákos**
Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet tudományos főmunkatársa

10.20–10.50

VITAINDÍTÓ

- **Laura Tunbridge:** 'Hearing from the Hungarians': Perspectives from abroad (angol nyelvű előadás)

10.50–11.10

KÁVÉSZÜNET

11.10–12.25

A SZÁZADFORDULÓ MAGYAR VONÓSNÉGYESEI

- **Szabó Balázs:** A magyar kamarazene – Áttekintés a XX. század első feléről
- **Németh Zsombor:** A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes: A kortárs zene apostola (?)
- **Nátyi Róbert:** Tanulmányok a Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes képzőművészeti ábrázolásai kapcsán

12.25–14.00

EBÉDSZÜNET

14.00–15.15

AZ ERDÉLYI VONÓSNÉGYES-HAGYOMÁNY

- **Kiss Eszter:** A vonósnégyesjáték hatása a magyar népzeneire
- **Sófalvi Emese:** A XIX. századi erdélyi vonósnégyes-kéziratok tanulságai (felvételről)
- **Gombos László:** Johannes Brahms hangversenyei a Hubay–Popper-vonósnégyessel

15.15–15.35

KÁVÉSZÜNET

15.35–17.10

AZ ELŐADÁSMÓDOK

- **Windhager Ákos:** A párbeszéd – A magyar vonósnégyesdarabok szerzői és előadói tapasztalatai az 1910-es évtizedben
- **Ludmány Dénes:** Vonósnégyesben játszani (felolvasás)
- **G. Horváth László:** A magyar vonósnégyesjáték hagyománya a gyakorlatban és a tanításban (előadás élő példákkal)
- Vita

17.30–18.30

HANGVERSENY A BARTÓK BÉLA MŰVÉSZETI KAR FRICSAY FERENC-HANGVERSENYTERMÉBEN

G. HORVÁTH László

László G. Horváth pursued his education at the Bartók Béla Conservatory and the Liszt Ferenc Academy of Music in Budapest. He was the recipient of the Fischer Annie Scholarship in 2015. His passion for chamber music was kindled during his secondary school years, a period during which he garnered recognition in several competitions. These include the Special Prize at the 4th Szeged National Chamber Music Competition in 2006, the Special Prize at the National Dohnányi Chamber Music Competition in 2010, and the 1st Prize and Weiner Special Prize at the National Weiner Leó Chamber Music Competition. He has participated in courses led by esteemed instructors such as Hatto Beyerle (Alban Berg Quartet), Géza Hargitai (Bartók Quartet), the Apollon Musagète Quartet, and Barnabás Kelemen. In 2010, he founded the Anima Musicae Chamber Orchestra, which is composed of students from the Budapest Academy of Music. Furthermore, in 2018, he established the Budapest Quartet Weekend, an event dedicated to promoting the string quartet repertoire. In addition to his performances in Hungary, he has also performed internationally in Serbia, Italy, and Turkey. As a dedicated performer of contemporary music, he has premiered numerous contemporary works and maintains a close creative relationship with composer Barnabás Dukay, who has composed several pieces specifically for him. Since 2015, he has been playing a state-owned instrument crafted by Nicolaus Lupot in 1794.

G. Horváth László tanulmányait a Bartók Béla Konzervatóriumban és a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen végezte. 2015-ben Fischer Annie-ösztöndíjat nyert el. Érdeklődése már a középiskolai évek alatt is elsősorban a kamarazene felé irányult, több verseny díjazottja (a IV. Szegedi Országos Kamarazene Verseny különdíja – 2006, az Országos Dohnányi Kamarazene Verseny különdíja – 2010, az Országos Weiner Leó Kamarazene Verseny I. díja és a Weiner-külföldi). Olyan neves tanárok kurzusain vett részt, mint Hatto Beyerle (Alban Berg Quartet), Hargitai Géza (Bartók kvartett), az Apollon Musagète Quartet, valamint Kelemen Barnabás. 2010-ben alapította meg a budapesti Zeneakadémia növendékeiből az Anima Musicae Kamarazenekart. 2018-ban pedig megalapította a Budapest Quartet Weekendet, amely a vonósnégyes-irodalmat népszerűsíti. Mindamellert koncertezett olyan kamaraformációkban is, mint a Quartetto Speranza, a Flamma Cordis duó és a Budapest ArTrio. Hazai fellépései mellett többször színpadra állt már külföldön is (Szerbiában, Olaszországban, Törökországban). Elkötelezett kortárs zenei előadó, számos kortárs zenemű bemutatója fűződik nevéhez. Szoros alkotói kapcsolat fűzi Dukay Barnabás zeneszerzőhöz, aki több művet komponált már számára. 2015 óta egy állami tulajdonú 1794-ben készült Nicolaus Lupot mesterhangszeren játszik.

GOMBOS László

CONCERTS OF JOHANNES BRAHMS WITH THE HUBAY-POPPER STRING QUARTET

In the 1880s, Johannes Brahms took great pleasure in visiting Budapest, where his orchestral and chamber works were performed and appreciated by understanding musicians and audiences. Several of his works premiered here, with Brahms himself participating as a conductor or pianist in the first Hungarian performances of these pieces. In 1886, he established a fruitful personal and artistic collaboration with the Hubay-Popper String Quartet and planned an annual visit to the Hungarian capital for a decade. The first five of these Brahms evenings were fully realized (with premieres and the composer's participation), and the development of the series can be traced year by year from press reports until January 1895.

The opportunity for all this was made possible when Liszt invited the then 28-year-old Jenő Hubay to Budapest in 1886. At that time, Hubay was leading the violin department of the Conservatoire royal de Bruxelles, succeeding Beriot, Vieuxtemps, and Wieniawski. Hubay accepted the teaching position at the Academy of Music (a position he held for 50 years) on the condition that the exceptional cellist David Popper was also hired. This led to the formation of the first world-class Hungarian string quartet, which also attracted Brahms' attention. Just as the German master found the ideal performers of his chamber works in the Budapest ensemble after the Hellmesberger Quartet in Vienna, Hubay became the violinist to whom he could turn with questions about playing the instrument for several years (for instance, in December 1888, he collaborated with Hubay in the final elaboration of the "Sonata in D minor", and they performed the work together at the private premiere in Vienna and the public world premiere in Budapest).

JOHANNES BRAHMS HANGVERSENYEI A HUBAY-POPPER-VONÓSNÉGYESSSEL

Johannes Brahms az 1880-as években előszeretettel látogatott Budapestre, ahol zenekari és kamaraművei értő előadókra és hallgatókra találtak. Több művének itt volt az ősbemutatója, illetve a darabok első magyarországi előadásán maga a zeneszerző működött közre karmesterként vagy zongoristaként. 1886-ban a Hubay-Popper-vonósnégyessel alakított ki jó személyes és művészi együttműködést, és egy évtizeden át minden év során látogatást tervezett a magyar fővárosba. A Brahms-estek közül az első öt valósult meg maradéktalanul (bemutatókkal és a zeneszerző közreműködésével), de a sajtóhíradásokból 1895 januárjáig évről évre követhető a sorozat alakulása.

Minderre az teremtette meg a lehetőséget, hogy Liszt 1886-ban hazahívta Budapestre az alig 28 éves Hubay Jenőt, aki ekkor a Conservatoire royal de Bruxelles Hegedű Tanszakát vezette Beriot, Vieuxtemps és Wieniawski utódként. Hubay azzal a feltétellel vállalta el a Zeneakadémia tanári állását (amelyet ezután kerek 50 éven át töltött be), hogy a kiváló csellistát, David Popper is szerződtessék. Ezzel megalakulhatott az első világszínvonalú magyarországi vonósnégyes, amely Brahms figyelmét is felkeltette. Ahogy a német mester a bécsi Hellmesberger-kvartett után a budapesti együttesben találta meg kamaraművei ideális előadóját, úgy Joachim József helyett néhány éven át Hubay volt az a hegedűs, akihez a hangszerjátékot érintő kérdésekben fordulhatott (1888 decemberében például Hubayval együtt dolgozott a d-moll szonáta végső kidolgozásában, és közösen szólaltatták meg a művet a bécsi zárt körű, illetve a budapesti nyilvános ősbemutatón).

KISS Eszter Veronika

László Gombos, born in 1967, earned his degrees from the Franz Liszt Academy of Music in Budapest, qualifying as a choral conductor in 1990 and in musicology in 1995. From 1995 to 1998, he was part of the musicological PhD program at the Liszt Academy (Liszt University of Music). He taught music history at the University of Debrecen from 1998 to 2002, and at the Béla Bartók Conservatory in Budapest from 1995 to 2020. Since 1994, he has been a member of the research staff at the Institute for Musicology, working in the 20th-century department, the Ernő Dohnányi Archives from 2002, and the Museum of Music History department since 2008. His main area of interest is Hungarian music of the nineteenth and twentieth centuries. In addition to his editorial work and authoring books and approximately 250 articles, he has curated more than 30 exhibitions across Europe (including locations such as Ferrara, Lausanne, Geneva, Brussels, Rome, Moscow, etc.), and organized hundreds of concerts. In 2020 and 2022, he served as the president of the jury for the Liszt Ferenc International Grand Prix du Disque competition. He currently holds the position of president for both the Jenő Hubay Foundation and the Budapest branch of the Hungarian Liszt Society. In recognition of his contributions, he was awarded the Bence Szabolcsi-prize in 2018.

Gombos László 1967-ben született, 1990-ben végzett a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen karvezetőként, majd 1995-ben muzikológia szakon. 1995 és 1998 között részt vett a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem muzikológia doktori programjában. Zenetörténetet tanított a Debreceni Egyetemen 1998 és 2002 között, valamint 1995 és 2020 között a Budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakgimnáziumban. 1994 óta tagja a Zenetudományi Intézet kutatócsoportjának a XX. századi részlegén, 2002 óta a Dohnányi Ernő Archívumban és 2008 óta a Zenetörténeti Múzeum részlegén. Fő érdeklődési területe a XIX. és a XX. századi magyar zene. Szerkesztői munkássága mellett mintegy 250 cikket és könyvet írt, valamint több mint 30 kiállítást rendezett Európa számos pontján (Ferrara, Lausanne, Genf, Brüsszel, Róma, Moszkva stb.), és több száz koncertet is szervezett. 2020-ban és 2022-ben elnöke volt a Liszt Ferenc Nemzetközi Verseny Grand Prix du Disque zsűrijének. A Hubay Jenő Alapítvány és a Magyar Liszt Ferenc Társaság Budapesti Tagozatának elnöke. 2018-ban elnyerte a Szabolcsi Bence-díjat.

THE INFLUENCE OF STRING ART MUSIC ON HUNGARIAN FOLK MUSIC

The 18th century marks a significant turning point in the history of Hungarian folk music. This era witnessed the transition from the old style to the new style in folk music, coinciding with the period of German settlement and the onset of urbanization. During these transformative decades, Joseph Haydn, to whom we owe the string quartet, worked in Hungary. This century also saw a shift in folk music from wind instruments to strings, with the emergence of the violin, viola, and bass trio. Concurrently, monophonic music gave way to harmonization. These processes mutually influenced each other. The presentation highlights the interconnections and reflects the early music violin technique that was prevalent in the 18th century, further emphasizing the rich musical evolution of this era.

Eszter Veronika Kiss completed her musicology studies at the Ferenc Liszt Music Academy in 2002. She has contributed to the field through her articles and academic lectures on contemporary music, early music, and folk music. Her violin skills were honed under the guidance of Csaba Ökrös and András Jánosi, renowned figures in Hungarian folk music. She also studied with many traditionalists, including Viktor Timár and Mihály Halmágyi (Gyimes). Currently, she is honing her skills in early music violin technique under the guidance of Szabolcs Illés. This has prompted her to explore the comparative study of playing techniques between old music and folk music.

A VONÓS MŰZENE HATÁSA A MAGYAR NÉPZENÉRE

A XVIII. század fontos fordulópont a magyar népzene történetében: ez a régi stílusból az új stílusba való átmenet ideje a népzeneben, a német betelepülés időszaka, a városiasodás kezdete. Ezekben az évtizedekben alkotott és tevékenykedett Magyarországon Joseph Haydn, akinek a vonósnégyest is köszönhetjük. Ugyanebben a században a népzene a fúvós hangszerekről átváltott a vonósokra, megjelent a hegedű, brácsa és bőgő triója, és ezzel párhuzamosan az egyszólamú zenét felváltotta a harmonizálás. Az előadás rámutat az előbb említett folyamatok kölcsönhatásaira, valamint arra, ahogyan mindez befolyásolta a XVIII. században már alkalmazott régizenei hegedűtechnikát.

Kiss Eszter Veronika 2002-ben szerzett zenetudományi diplomát a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. Számos cikk szerzője, valamint tudományos előadásokat is tartott a kortárs zene, a régizene és a népzene témakörében. Magyar népzenei tanulmányai idején Ökrös Csaba és Jánosi András volt a hegedűmestere, de számos hagyományörzőnél is tanult, például Timár Viktornál és Halmágyi Mihálynál (Gyimes) is. Jelenleg régizenei hegedűtechnikát tanul Illés Szabolcs vezetésével, így a régizene és a népzene játéktechnikájának összehasonlításával is foglalkozik.

LUDMÁNY Dénes

Dénes Ludmány violist, a graduate of the Liszt Academy of Music, furthered his studies at the Mozarteum in Salzburg. He was awarded a two-year scholarship with the Munich Philharmonic (Orchesterakademie) and pursued string quartet studies at the Basel Academy of Music. He was a regular performer with the Salzburg Chamber Soloists and a member of the Camerata Salzburg. Additionally, he served as a soloist for Young Artists International in the United States and played viola with the Austrian Ensemble for New Music (ÖENM). From 2000 to 2004, he was a frequent guest of the Bavarian Association of Contemporary Composers. Between 2007 and 2011, he was a member of the Spanish Quiroga String Quartet and taught chamber music at the Zaragoza Conservatory of Music (CSMA). In 2011, he moved to Budapest and assumed the role of principal violist at the Hungarian State Opera House from the fall of 2012. He started his doctoral studies at the Liszt Academy of Music and has been invited to teach viola at the Zaragoza Conservatory of Music. Since 2018, he has been a member of the National Philharmonic Orchestra and serves as the violist of the Szigeti Quartet. As a member of the Metrum Ensemble, he continues to be an integral part of the Hungarian musical scene, while also periodically collaborating with various German, Austrian, Spanish, and Norwegian ensembles and festivals.

Ludmány Dénes brácsaművész diplomáját a Zeneakadémián, majd a salzburgi Mozarteumban szerezte. Két évig volt a Münchener Filharmonikusok ösztöndíjasa (Orchesterakademie). Vonósnegyes specializációt végzett a bázei Zeneakadémián. Rendszeresen játszott a Salzburg Chamber Soloists, valamint a Camerata Salzburg tagjaként, volt a Young Artists International szólistája az Egyesült Államokban és az Osztrák Újzenei Együttes (ÖENM) brácsása is. 2000 és 2004 között rendszeres meghívottja volt a Bajor Kortárs Zeneszerzők Egyesületének. 2007 és 2011 között a spanyol Quiroga Vonósnegyes tagja, valamint a Zaragozai Zeneművészeti Főiskola (CSMA) kamarazene-tanára volt. Elkötelezettsége a kortárs zene iránt számos hangversenyen ösbemutatók formájában is megmutakozott. 2011-ben Budapestre költözött, 2012 őszétől a Magyar Állami Operaház brácsa-szólamvezetője, a Zeneakadémia doktorandusza, valamint meghívást kapott, hogy a Zaragozai Zeneművészeti Főiskola brácsatanára legyen. 2018 óta a Nemzeti Filharmonikus Zenekar tagja és a Szigeti Quartet brácsása, továbbá a Metrum együttes tagjaként a magyar zenei élet állandó résztvevője. Mindemellett rendszeresen fellép különböző német, osztrák, spanyol és norvég együttesek vendégeként és külföldi fesztiválokra is.

NÁTYI Róbert

THE VISUAL REPRESENTATIONS OF THE WALDBAUER–KERPELY STRING QUARTET

The Waldbauer–Kerpely String Quartet, an internationally acclaimed pillar of Hungarian chamber music culture, has left an indelible mark on music history through their interpretations of works by Béla Bartók, Zoltán Kodály, Ernő Dohnányi, and numerous foreign composers (including Debussy, Milhaud, Rachmaninoff, etc.). The ensemble was initially formed in 1910 at the concert hall of the Royal Hotel in Budapest for Zoltán Kodály's first recital on March 17, and two days later for Béla Bartók's concert. Over the next thirty years, the quartet became a significant force in Hungarian music culture.

Artists of Hungarian modernism, such as Ö. Fülöp Beck, Ödön Márffy, Lajos Tihanyi, József Rippl-Rónai, and photographers like Olga Máté and Aladár Székely, found inspiration in the activities of this renowned quartet. Members of the quartet were featured in photographs, posters, drawings, and paintings in the 1910s and 1920s. These commemorative exhibitions not only celebrated the musicians' growing national and international success but also recognized the shared principles and mutual support between the visual artists and musicians, who saw each other as 'comrades in arms'. This period marked innovative changes in the vibrant intellectual culture, as visual artworks began to feature chamber music, which had not previously been part of the visual repertoire.

The relationship between the Eight (Nyolcak), the vanguard of Hungarian modern art, and contemporary music is well-documented; the most notable event being the second exhibition of the group at the National Salon in 1911. On May 18, the Waldbauer–Kerpely String Quartet, barely a year old, performed pieces by Bartók and Kodály for the audience, signaling the unity of modern art.

The Eight found natural allies in the Hungarian progression, *Ady*, the *Nyugat* journal, Bartók, and Kodály. The integration of contemporary music, with separate concerts, was a revolutionary step. In this context, music was not merely an accompanying, mood-setting "underpinning", but an equal partner, an essential ally in mutual assertion.

TANULSÁGOK A WALDBAUER–KERPELY-VONÓSNÉGYES KÉPZŐMŰVÉSZETI ÁBRÁZOLÁSAI KAPCSÁN

A Waldbauer–Kerpely-vonósnegyes, a magyar kamarazene-kultúra nemzetközileg elismert formációja elsősorban Bartók Béla, Kodály Zoltán, Dohnányi Ernő és számos külföldi szerző műveinek (Debussy, Milhaud, Rachmaninov stb.) interpretációjával vonult be a zenetörténetbe. Az eredetileg 1910-ben a budapesti Royal Szálló hangversenytermében Kodály Zoltán március 17-i, első szerzői estjére, majd két nappal később Bartók Béla koncertjére ideiglenesen szerveződő együttes harminc éven keresztül meghatározójává vált a magyar zenekultúrának.

A magyar modernizmus képzőművészeit (Beck Ö. Fülöp, Márffy Ödön, Tihanyi Lajos, Rippl-Rónai József) és az új eseményekre frissen reagáló fotográfusokat (Máté Olga, Székely Aladár) több esetben meghívta a híres kvartett tevékenysége. Fotográfákon, plaketteken, rajzokon és festményeken is megjelentek tagjaik az 1910-es, 1920-as években. Az efféle emlékképzések hátterében nemcsak a muzsikuskok egyre szélesebb hazai és nemzetközi sikere állt, hanem az az elismerés is, amit a vizuális művészetek képviselői, a hasonló elveket valló, munkásságukat támogató zenészek – mint „fegyvertársak” – iránt éreztek. A korszak pezsgő szellemi kulturájának újító változásait jelezte, hogy a korábbi időszakban a zenei tematikát feldolgozó képzőművészeti alkotásokon legfeljebb híres zeneszerzők vagy egy-egy nemzetközileg elismert virtuóz muzsikusk szerepelt. A kamarazene képviselői korábban nem képeztek a vizuális repertoár részét.

Közismert a magyar modern képzőművészeti törekvések élcsapata, a Nyolcak és a kortárs zeneművészet közötti kapcsolat, melynek legjelentősebb eseménye 1911-ben a művészcsoporthat második kiállítása volt a Nemzeti Szalonban. Május 18-án az alig egyéves múltra visszatekintő Waldbauer–Kerpely-vonósnegyes Bartók- és Kodály-darabokat játszott a meglejtent műpártoló közönségnek, jelezve a modern művészetek egységét.

A magyar progresszióval, *Ady*val, a *Nyugat* folyóirattal, Bartókkal és Kodállal az együttműködés természetesnek mondható a Nyolcak részéről. A kortárs zene integrálása külön koncertek révén mégis forradalmi lépésnek számít, hiszen ebben az esetben a muzsika nem kísérő, hangulati „aláfestő” szerepben jelent meg, hanem egyenrangú partnerként, fontos szövetségként segítették egymás érvényesülését.

NÉMETH Zsombor

As an accomplished art historian and curator, Róbert Nátyi has held several prestigious positions. He serves as the Dean of the Bartók Béla Art Faculty of the University of Szeged, and leads the Department of Music and Art History as well as the Institute for Art Theory. He is also the Chief Curator of the REÖK (Regional Centre of Art). His curatorial expertise extended to the Móra Ferenc Museum in Szeged from 2013, and the Koszta József Museum in Szentes from 2018. In addition to his curatorial roles, he has been an editor for several art and scientific journals and a researcher at the HAA Research Institute of Art Theory and Methodology. His contributions to the field have been recognized with several awards, including the Knight Cross of the Order of Merit of Hungary in 2020, the Hungarian Academy of Arts Art Writers' Award in 2021, and he was named a Hungarian Academy of Arts Art Scholar from 2019 to 2022. As an author and co-author, he has contributed to several art monographs and has published over one hundred and thirty scientific publications in conference volumes, journals, catalogues, and art albums. His passion for art extends to the organization, direction, and curation of nearly two hundred exhibitions. His research interests include iconography, iconology, image theory, contemporary and modern art and art theory, theory and practice of curatorial work, issues of art forgery, history of 19th–20th century Hungarian art collecting, 19th–20th century Hungarian painting, history of 20th-century Hungarian graphic art, Art Nouveau architecture, and the art of Szeged.

Nátyi Róbert művészettörténész, kurátor jelenleg a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar dékánja, a Zene- és Művészettörténet Tanszék, illetve a Művészettudományi Intézet vezetője. Emellett a REÖK (Regionális Összművészeti Központ) vezető kurátoraként tevékenykedik, 2013-tól a szegedi Móra Ferenc Múzeum, 2018-tól a szentesi Koszta József Múzeum művészettörténésze, kurátora. Több művészeti és tudományos folyóirat szerkesztőjeként dolgozik, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója. Szakmai érdemei elismeréseként több kitüntetéssel is jutalmazták: a Magyar Érdemrend lovagkeresztje (2020), a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Írói Díjának kitüntetettje (2021), a Magyar Művészeti Akadémia művészeti ösztöndíjasa (2019–2022). Számos művészeti monográfia szerzője és társszerzője, százharmincnál több tudományos közleménye jelent meg konferenciakötetekben, folyóiratokban, katalógusokban és művészeti albumokban. Közel kétszáz kiállítás szervezője, rendezője, kurátora volt. Kutatási területei az ikonográfia, az ikonológia, a képtudomány, a kortárs és a modern művészet és művészetelmélet, a kurátori tevékenység elmélete és gyakorlata, a művészethamisítás kérdései, a XIX–XX. századi magyar műgyűjtéstörténet, a XIX–XX. századi magyar festészet, a XX. századi magyar grafika története, a szecessziós építészet és Szeged képzőművészete.

THE WALDBAUER–KERPELY QUARTET: AN APOSTLE OF CONTEMPORARY MUSIC (?)

The Waldbauer–Kerpely Quartet, also known as the Hungarian Quartet, was established in 1909 and disbanded in 1946. Today it is widely recognized as one of the earliest and most influential ensembles of modern music in the history of Hungarian music. This recognition is largely rooted in the musicological literature of the second half of the 20th century, which drew upon oral histories and publications of selected music criticism from that era.

However, it was only in the late 2010s and early 2020s that intensive research into the history of the Quartet began, as part of the preparation for volumes 29 and 30 of the *Béla Bartók Complete Critical Edition*. The detection of a larger number of documents has allowed for a more nuanced interpretation of the legends and myths surrounding the Waldbauer–Kerpely Quartet.

After a brief overview of the quartet's history, this paper aims to challenge one of the most widely accepted narratives associated with the ensemble, offering fresh perspectives.

A WALDBAUER–KERPELY-VONÓSNÉGYES: A KORTÁRS ZENE APOSTOLA (?)

A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes (külföldön használt nevén a Magyar vonósnégyes) 1909-ben alakult és 1946-ban oszlott fel. A kamarazene-társaságot manapság a magyar zenetörténet egyik legkorábbi és legjelentősebb kortárs zenei együtteseként tartjuk számon. Emlékeztük azonban elsősorban a XX. század második felének zenetudományi szakirodalmából táplálkozik, amely vagy a még élő szájhagyományra, vagy az akkoriban megjelent különböző válogatott zenekritika-kiadványokra támaszkodott. Az együttes történetének intenzív kutatása csak a 2010-es évek végén és a 2020-as évek elején kezdődött a *Bartók Béla zeneműveinek kritikai összkiadása* 29. és 30. kötetének előkészítése keretében. A közelmúltban elérhetővé vált nagyszámú dokumentum lehetővé tette a Waldbauer–Kerpely-kvartettet övező legendák és mítoszok árnyaltabb megközelítését. Az előadás a vonósnégyes-társaság történetének rövid áttekintését követően az együtteshez kapcsolódó egyik legszélesebb körben elfogadott toposz megkérdőjelezésére tesz kísérletet, ezzel új perspektívákat nyitva meg.

SÓFALVI Emese

Zsombor Németh is a musicologist and violinist. He studies at the Ferenc Liszt Academy of Music in Budapest from 2008 to 2013. He embarked on his doctoral studies there in 2014 and submitted his dissertation in 2023, titled "From choreae to aspirationes: Ferenc Farkas's Rákóczi-themed compositions." Since September 2017, he has been associated with the Budapest Bartók Archives, which is currently part of the HUN-REN Research Center for the Humanities, Institute of Musicology. Alongside László Somfai he was the co-editor for volume 29 (String Quartets Nos. 1-6) and as an editor of volume 30 (String Quartets Nos. 1-6, Critical Commentary) of the Béla Bartók Complete Critical Edition, published by G. Henle Verlag and Editio Musica Budapest Zeneműkiadó. Zsombor Németh's primary research interests lie in source and notational studies, Hungarian music of the 20th century, and music for violin family instruments from the 17th and 18th centuries, including its reception history. In addition to his scholarly pursuits, Németh is also an active musician, primarily performing on historical violins. Following his academic studies of modern violin in Budapest, he pursued an MA in Historical Violin at the University of Music and Arts of the City of Vienna from 2015 to 2019. Since 2012, he has been the artistic leader of the Budapest-based baroque music group, Simplicissimus Ensemble, with which he has recorded three albums.

Németh Zsombor zenetörténész és hegedűművész 2008 és 2013 között a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zenetudományi szakának hallgatója volt. Doktori tanulmányait ugyanitt kezdte 2014-ben, disszertációját 2023-ban nyújtotta be, amelynek címe: *A choreáktól az aspiratióig: Farkas Ferenc Rákóczi-témájú kompozíciói*. 2017 szeptemberétől a Budapesti Bartók Archívum (jelenleg HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézet) munkatársa. A G. Henle Verlag és az Editio Musica Budapest Zeneműkiadó gondozásában megjelent *Bartók Béla zeneműveinek kritikai összkiadása* 29. kötetének (1-6. vonós négyes) Somfai László mellett társszerkesztője, illetve a 30. kötet (1-6. vonós négyes: Kritikai megjegyzések) főszerkesztője volt. Fő érdeklődési területe a zenei forrás- és notációkutatás, a XX. századi magyar zene, valamint a XVII-XVIII. századi vonósrepertoár, beleértve annak kései recepciótörténetét is. Tudományos munkája mellett historikus hangszereken játszó hegedűművészként is aktív. Felsőfokú (modern) hegedűtanulmányai befejeztével 2015 és 2019 között Bécs Városi Zenei és Művészeti Egyetemén szerezte meg hegedűművész (történelmi hegedűk) MA-diplomáját. 2012 óta az elsősorban barokk zenét játszó budapesti Simplicissimus Ensemble művészeti vezetője, az együttesel három nagylemezt készített.

MANUSCRIPTS OF TRANSYLVANIAN STRING QUARTETS FROM THE 19TH CENTURY

The 19th century was a period of remarkable development in the classical music scene of Transylvania, a region on the periphery of Europe. Its capital, Kolozsvár (previously known as Klausenburg, now known as Cluj-Napoca), was considered the last bastion of Western musical culture. This era saw the establishment, consolidation, and development of the musical landscape that persists to this day, complete with its institutions such as societies, conservatories, musical theatres, concert venues, as well as unique national color, prominent leading artistic figures, and the development of a local national school.

The democratization of art during this period led to the popularity of chamber music genres, particularly string ensembles, during the Biedermeier and Romantic periods. Local Transylvanian composers, including the Viennese-born artist Georg Ruzitska and Hungarian composer Ödön Farkas, made significant contributions to the genre, each producing an impressive set of string quartets. Three of Ruzitska's Biedermeier works, quartets in B major, D minor, and F major, remained in manuscript form, with only the last of the set, the G major quartet, being published later in the 20th century. Similarly, Farkas's five post-Romantic quartets (in C minor, D minor, A minor, A major, and D major) also remained in manuscript form. In both cases, the interpretation of these works was confined to the smaller circles of local, contemporary artists, and they never made it into the wider repertoire.

Present study aims to revisit and introduce these 19th-century Transylvanian quartets to the public. It seeks to highlight their role, antecedents, and completion in the composers' oeuvre, and to define their style and localism.

ERDÉLYI VONÓSNÉGYESEK KÉZIRATAI A XIX. SZÁZADBÓL

A XIX. századi Erdély, Európa perifériája és a klasszikus zenei glóbusz végvárának tekintett fővárosa, Kolozsvár (Klausenburg, ma: Cluj-Napoca) klasszikus zenei berendezkedése elképesztő fejlődésének volt tanúja. Ebben a hosszú évszázadban jött létre, szilárdult meg és fejlődött ki a mai napig fennálló zenei színtér intézményeivel (társaságok, konzervatóriumok, zenés színházak, koncerttermek), sajátos nemzeti színezetével, kiemelkedő vezető művészeti személyiségeivel és nem utolsósorban a kialakuló helyi nemzeti iskolával.

A művészet demokratizálódása a kamarazenei műfajokat – különösen a vonóegyütteseket – igen népszerűvé tette a biedermeier és a romantika korszakában. A helyi erdélyi zeneszerzők, mint például a bécsi születésű Georg Ruzitska és a magyar zeneszerző, Farkas Ödön egyaránt hozzájárultak a műfajhoz lenyűgöző vonós négyeseikkel. Ruzitska biedermeier művei közül három, a H-dúr, d-moll és F-dúr kvartettek kéziratban maradtak, csak a sorozat utolsó darabja, a G-dúr kvartett jelent meg később, már a XX. században. Farkas öt posztromantikus kvartettje (c-moll, d-moll, a-moll, A-dúr és D-dúr) szintén kéziratban maradt. Az interpretáció mindkét esetben a helyi, korabeli művészek körére szűkült, a közismertebb repertoárba soha nem került be.

Jelen tanulmány célja a XIX. századi erdélyi kvartettek újrafelvétele és megismertetése a nagyközönséggel, rámutatva a zeneszerzői életműben betöltött szerepükre, előzményeikre és kiteljesedésükre, valamint stílusuk és helyi jellegük, lokalitásuk meghatározása.

Emese Sófalvi, born in 1984 in Cluj-Napoca, Romania, is a distinguished music historian whose primary research focus is the musical culture of 19th century Transylvania. Her scholarly contributions include a monograph on the first Hungarian music school, studies on prominent musicians such as Georg Ruzitska and Rozália Schodel-Klein, research on local musical theatre, and an exploration of the reception of the Wienese Triad's works in Transylvania at the beginning of the 19th century. Sófalvi has curated exhibitions showcasing music-related documents from the Library of the Romanian Academy of Sciences in Cluj-Napoca. These exhibitions have covered topics such as the repertoire of Hungarian theatre groups and the first century of the Conservatorium in Kolozsvár. Currently, she is involved in editing a database of 19th-century musical manuscripts discovered in Transylvanian Archives. Sófalvi also serves as a lecturer at the Faculty of Reformed Theology and Music at the Babeş-Bolyai University in Cluj-Napoca.

Sófalvi Emese (1984, Kolozsvár, Románia) zenetörténész fő kutatási területe a XIX. századi erdélyi zenekultúra. Publikációi között szerepel az első magyar zeneiskola monográfiája, kiemelkedő zenészek (Georg Ruzitska, Schodel-Klein Rozália), a helyi zenés színház, valamint a bécsi triász műveinek erdélyi recepciója a XIX. század elején. A Román Tudományos Akadémia kolozsvári könyvtárának zenei vonatkozású dokumentumait bemutató kiállítások kurátora volt, a témák között többek között a magyar színjátszó csoportok repertoárja és a kolozsvári konzervatórium első évszázada is szerepelt. Jelenleg az erdélyi levéltárakban található XIX. századi zenei kéziratok adatbázisát szerkeszti, emellett a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző és Zeneművészeti Karának oktatójaként dolgozik.

SZABÓ Balázs

THE HUNGARIAN CHAMBER MUSIC — A SURVEY OF THE FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY

Imre Waldbauer, a violinist and one of the most influential figures in Hungarian string quartet performance, provided a concise summary of the history of Hungarian chamber music in an essay written in 1943. As the primarius of the Waldbauer–Kerpely String Quartet, he had a unique perspective on the evolution of this musical form. In his essay, Waldbauer highlighted the most significant ensembles in the history of the Hungarian string quartet. He paid special tribute to the role of Jenő Hubay and the Hubay–Popper String Quartet, acknowledging their substantial contributions to this genre. The lecture draws upon Waldbauer's study to present an overview of Hungarian string quartet art during the first half of the 20th century. It seeks to identify the unique characteristics that define the Hungarian performance style, offering insights into the distinctive qualities that set it apart.

Balázs Szabó, born in Székesfehérvár in 1970, embarked on his musical journey at the Music School of Székesfehérvár and continued his education at the Music Secondary School of Veszprém from 1985 to 1989. After graduating in 1989, he was admitted to the Department of the Liszt Ferenc Academy of Music in Győr, where he studied under Csaba Pothof. In 1993, he earned his degree as a violin teacher and chamber musician. In 1995, he began his studies at the Faculty of Musicology of the Ferenc Liszt Academy of Music, learning from esteemed teachers such as György Kroó, László Somfai, Tibor Tallián, and László Dobszay. He achieved his degree with *summa cum laude* recognition in musicology and music literature teaching in 2000. From 2001 to 2003, he was the recipient of the Zoltán Kodály Scholarship. He earned his PhD in 2015 with a dissertation titled "Form and Meaning in Bartók's Violin Sonatas". His primary research interests lie in Bartók's music, Hungarian music history, and Protestant church music. Since 2002, he has been serving as a lecturer at the Faculty of Art of the Széchenyi István University in Győr, where he holds the position of an associate professor.

A MAGYAR KAMARAZENE — ÁTTEKINTÉS A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉRŐL

A magyar vonósnégyesjáték egyik legnagyobb hatású alakja, a Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes primáriusa, Waldbauer Imre hegedűművész 1943-ban rövid esszéjében foglalta össze a magyar kamarazene történetét. A magyar vonósnégyesjáték addigi történetének összegzése és a legfontosabb együttesek bemutatása mellett külön kitért Hubay Jenő és a Hubay–Popper-vonósnégyes szerepére is. Az előadás erre a tanulmányra építve mutatja be a XX. század első felének magyar vonósnégyes-művészetét, és kísérletet tesz egy sajátos magyar előadói stílus jellemzőinek azonosítására.

1970-ben született Székesfehérváron. Zenei tanulmányait a helyi zeneiskolában kezdte, majd 1985 és 1989 között a veszprémi Zeneművészeti Szakközépiskolában folytatta. Érettségi után 1989-ben felvételt nyert a győri Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanszékére, ahol Pothof Csaba növendéke lett, 1993-ban hegedűtanári és kamarazenei diplomát szerzett. 1995-ben kezdte meg tanulmányait a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zenetudományi szakán, ahol Kroó György, Somfai László, Tallián Tibor és Dobszay László is tanára volt. 2000-ben *summa cum laude* minősítéssel szerzett zenetudományi és zeneirodalom-tanári diplomát. 2001 és 2003 között Kodály Zoltán-ösztöndíjban részesült. Doktori fokozatát 2015-ben szerezte meg *Forma és jelentés Bartók hegedűszonátáiban* című disszertációjával. Fő kutatási területe Bartók zenéje, a magyar zenetörténet és a protestáns egyházzene. 2002 óta a győri Széchenyi István Egyetem Művészeti Karának oktatója, egyetemi docens.

TUNBRIDGE, Laura

'HEARING FROM THE HUNGARIANS': PERSPECTIVES FROM ABROAD

The Hungarian String Quartet (Székely, Koromzay, Moskowsky, Palotai) performed at London's Wigmore Hall on 15 January 1950. *Guardian* critic Sebastian Haffner described them as:

The authentic heirs to the unforgettable Léner Quartet [...] Less authoritative, perhaps, than the Grillers, less intellectually brilliant than the Amadeus Quartet: but quite unsurpassable in sheer musicianship, in full-bloodedness and natural élan. Their late Beethoven may be a little casual for some tastes; but the way they make uncompromising middle-period Bartók sound like the most natural thing on earth is breathtaking. One does not really know Bartók's quartets if one has not heard them from the Hungarians.

Haffner situates Székely's Quartet within a British context (the Grillers and Amadeus) while also stressing the importance of their being 'authentic heirs' to the Léner Quartet. These critical comments imply that the identity, heritage, and training of the players was detectable in their approach. While that might also be true of other national schools of string playing, a Hungarian ethos seemed especially evident to American and British listeners who encountered quartets that had emigrated from Budapest, pre- and post-World War Two. Even the Budapest Quartet, then made up of four Russians, were referred to as 'the four Hungarians'.

Aesthetics and politics combine in a case study of the Juilliard String Quartet, who gave the first Bartók cycles in the USA and whose complete recordings were constantly compared to those made around the same time by the Végh Quartet. While the Juilliard were presented as 'all-American', they were mentored by violist Jenő Lehner, a Hubay student who as part of the Kolisch Quartet who had worked with Bartók. Untangling what was heard as 'American' and what 'Hungarian' illuminates and challenges assumptions about the ways in which national styles are established and sustained.

'A MAGYAROKTÓL HALLANI' – KÜLFÖLDI PERSPEKTÍVÁK

A Magyar vonósnégyes (Székely, Koromzay, Moskowsky, Palotai) 1950. január 15-én a londoni Wigmore Hallban lépett fel. A *Guardian* kritikusa, Sebastian Haffner így jellemezte őket:

„Talán kevésbé tekintélyes, mint a Grillers, intellektuálisan kevésbé briliáns, mint az Amadeus Quartet, de pusztán muzikalitásban, telivértségben és természetes lendületben felülmúlhatatlan. Kései Beethovenjük talán egy kicsit laza egyes ízléseknek; de ahogyan a kompromisszummentes középső Bartókot a világ legtermészetesebb dolgaként szövegezték meg, az lélegzetelállító. Az ember nem ismeri igazán Bartók kvartettjeit, ha nem hallotta őket a magyaroktól.”

Haffner Székely kvartettjét brit kontextusba helyezi (a Grillers és az Amadeus), miközben hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a Léner-kvartett „autentikus örökösei”. Az ilyen kritikai megjegyzések arra utalnak, hogy a játékosok identitása, öröksége és képzettsége kimutatható volt a megközelítésükben. Bár ez más nemzeti vonósnégyeseké is igaz lehet, a magyar ethosz különösen nyilvánvalónak tűnt az amerikai és brit hallgatók számára, akik a második világháború előtti és utáni Budapestről kivándorolt kvartettekkel találkoztak. Még a négy oroszból álló Budapest kvartettet is úgy emlegették, mint „a négy magyart”.

Esz-tétika és politika ötvöződik a Juilliard vonósnégyes esettanulmányában, amely az első Bartók-ciklusokat adta elő az Egyesült Államokban, és amelynek teljes felvételeit folyamatosan összehasonlították a Végh-kvartett ugyanebben az időben készült felvételeivel. Miközben a Juilliardot „teljesen amerikaiként” mutatták be, Lehner Jenő brácsaművész volt a mentoruk, egy Hubay-tanítvány, aki a Kolisch-kvartett tagjaként már dolgozott Bartókkal. Az „amerikai” és a „magyar” hangzás kibogozása megvilágítja és megkérdőjelezi a nemzeti stílusok kialakulásának és fennmaradásának módjára vonatkozó feltételezéseket.

Laura Tunbridge is a Professor of Music at the University of Oxford and Henfrey Fellow and Tutor in Music at St Catherine's College. She holds a BA (Hons.) from the University of Oxford (1993) and a MA from the University of Reading. She gained her PhD from Princeton in 2002, subsequently teaching at the universities of Reading and Manchester, before joining Oxford in 2014. Her publications include *Schumann's Late Style* (2007), *The Song Cycle* (2010), *Singing in the Age of Anxiety: Lieder Performances in New York and London between the World Wars* (2018), and *Beethoven: A Life in Nine Pieces* (2020), as well as the co-edited volumes *Rethinking Schumann* (2011), *German Song Onstage* (2020) and *Song Beyond the Nation* (2021). In 2019 she was awarded a three-year Major Research Fellowship by the Leverhulme Trust, for the project *The String Quartet: A Sonic and Social History*. A Fellow of the British Academy and a member of Academia Europaea, Laura has been a Visiting Scholar at Columbia University New York (2010), the Max Planck Institute Berlin (2011), and Harvard University (2024). She is a member of the Directory of the International Musicological Society and was awarded the Dent Medal by the RMA and IMS in 2021.

Laura Tunbridge az Oxfordi Egyetem muzikológiai professzora, valamint a St. Catherine's College kiemelt oktatója és tutora. Az Oxfordi Egyetemen szerezte meg kitüntetéses BA-diplomáját (1993), a mesterképzést a Readingi Egyetemen végezte. Doktori fokozatát 2002-ben Princetonban szerezte, majd a Readingi és a Manchesteri Egyetemen tanított, mielőtt 2014-ben Oxfordba került. Publikációi között szerepelnek a *Schumann's Late Style* (2007), *The Song Cycle* (2010), *Singing in the Age of Anxiety: Lieder Performances in New York and London between the World Wars* (2018), valamint a *Beethoven: A Life in Nine Pieces* (2020), továbbá a *Rethinking Schumann* (2011), a *German Song Onstage* (2020) és a *Song Beyond the Nation* (2021) kötetek, amelyeknek társszerkesztője is volt. 2019-ben hároméves Major Research Fellowship ösztöndíjat kapott a Leverhulme Trusttól a *The String Quartet: A Sonic and Social History (A vonósnégyes: Hangzás- és társadalomtörténet)* című projektre. Amellett, hogy a Brit Akadémia és az Academia Europaea tagja, a New York-i Columbia Egyetem (2010), a berlini Max Planck Intézet (2011) és a Harvard Egyetem (2024) vendégkutatója is volt. Tagja a Nemzetközi Zenetudományi Társaság igazgatóságának, és 2021-ben az RMA és az IMS Dent-éremmel tüntette ki.

WINDHAGER Ákos

THE DIALOGUE: EXPLORING THE INTERPLAY OF COMPOSITIONAL INNOVATION AND PERFORMATIVE CHALLENGES IN HUNGARIAN STRING QUARTET PIECES OF THE 1910S

The turn of the 20th century marked a pivotal moment in the evolution of Hungarian and international string quartet techniques, ushering in a period of profound transformation that presented composers with formidable hurdles to surmount. However, as the tumultuous decade of the First World War unfolded, a notable shift occurred wherein composers began to integrate innovative elements not only in terms of formal structure but also in technique and performance style, thereby posing significant challenges to the musicians of their era. This discourse endeavours to delve into the intricate dialogue observed within Hungarian string quartets of the 1910s, where the creative visions of composers intersected with the interpretive abilities of performers.

Examining the scores of Bela Bartók and Zoltán Kodály's early string quartets (theirs No. 1) reveals compositions infused with the veiled autobiographical narratives of two lyrical geniuses, navigated with apparent ease by adept musicians. However, their subsequent quartets (the No. 2) demanded rigorous preparation, signalling a departure from conventional tonal and rhythmic norms towards innovative instrument utilization, notably incorporating gestures from folk music performance, as evidenced in Kodály's *Solo Sonata for cello*. These technical demands surpassed contemporary musicians' capabilities, remaining unresolved even a decade later.

Similarly, Ernő Dohnányi's *Quintet in E-flat major* (No. 2) engenders a robust dialogue among the strings, melding symphonic density with intensely personal tonal expressions, prompting inquiry into the necessity of a string quartet accompaniment for a distinguished pianist. Conversely, Emánuel Moór's *Concerto for String Quartet and Orchestra* epitomizes a divergent trajectory, as he sought to revitalize the *concerto grosso* genre, ultimately catalysing the development of a novel string instrument in pursuit of his artistic vision.

Through an analytical lens, these compositions elucidate the multifaceted exploration of artistic expression and technical exigencies inherent within Hungarian string quartets of the 1910s, where the symbiotic relationship between composers' innovations and performers' execution unveils a rich tapestry of musical dialogue and innovation.

A PÁRBESZÉD – A MAGYAR VONÓSNÉGYESDARABOK SZERZŐI ÉS ELŐADÓI TAPASZTALATAI AZ 1910-ES ÉVTIZEDBEN

A XX. század első évtizede olyan látványos változást hozott a magyar és nemzetközi vonósnegyes-technikában, hogy a zeneszerzők nem győzték tartani azzal a lépést. A világháború évtizedében azonban megfordult a helyzet: a zeneszerzők nemcsak a formák, hanem a technika és a játékmód terén is olyan újszerű elemeket használtak, amely a saját koruk muzsikusi számára kihívás volt. Az előadásban azt mutatom be, hogy a jelzett évtized magyar vonósnegyeseiben milyen párbeszéd figyelhető meg a szerzők saját elképzelései és a muzsikusok játéka között.

Ha átolvassuk Bartók és Kodály első vonósnegyesének partitúráját, akkor két lírai alkat rejtett önéletrajzi ihletésű zenéjét látjuk, amelyek eljátszása hivatásos muzsikusok számára nem okoz gondot. A második vonósnegyeseik azonban nem hétköznapi felkészülést igényeltek. (Természetesen, ma már nem tűnik különösen nehéznek az előadásuk, mivel az 1950-es évtizedtől sztenderddé váltak.) Az első és második vonósnegyeseik között nem (csupán) a tonalitás és ritmus szabadságfokai változtak, hanem az is, ahogy az egymástól függetlenített hangszerkelet alkalmazták. Külön nehezítette a megszólaltatást, hogy Bartók és Kodály a népzenei előadásmód gesztusrendszerét is beépítették a műveikbe. Kodály csellóra komponált *Szólószonátája* mutatja meg ezt a technikai igényt a legnyilvánvalóbban. Olyan elvárásokat támasztott a muzsikusokkal szemben, amelyet csak bő egy évtizeddel később tudtak megvalósítani, de a gyantássá váló ujjak nehézségét máig nem sikerült kikerülni.

Dohnányi Ernő *Esz-dúr kvintettje* (No. 2) is erős dialógusra készíti a vonósokat, igaz, ő a koncertpódiumok kamaraestjeit aktualizálta a partitúrában. A darab zenei sűrűsége szimfonikus, a hangja viszont szenvedélyesen személyes. A kérdés, hogy ehhez a kiváló zongoraművészek miért volt szüksége egy vonósnegyesre is. Moór Emánuel, az utolsó példa szerzője hasonló tapasztalatból merített, mint Dohnányi, de ellentétes eredményre jutott: *Concerto vonósnegyesre és zenekarra* című művében. A *concerto grosso* műfaját a Flonzaley Quartet kérésére elevenítette fel, hogy megmutassa, miként lehetne a vonósnegyes az eszményi vonós hangszer, illetve a szimfonikus együttes egymagában. Moór végül új vonós hangszerrel fejlesztett elégedetlen lévén a művel.

Ákos Windhager is an associate professor at Pázmány Péter Catholic University (Budapest), a cultural memory researcher at the Hungarian Academy of Arts (HAA) Research Institute of Art Theory and Methodology, and a critic. His primary academic interests include the cultural memory and history of Hungarian music, literature, and popular culture throughout the last two centuries in Central Europe. His most recent endeavour is examination of the history of the Hungarian cultural elite from the nineteenth century until the end of communism in 1989. He is the author of three monographs (*Ödön Mihalovich*, in English, 2019; *Utód, de aki ő is – Mihalovich Ödön pályaképe* [A successor, but also an ancestor – cultural portrait of Ödön Mihalovich], 2019; *Vivente e moriente, 1956 emlékezete a komolyzenében* [The Musical Memory of 1956], 2016). He also authored a number of essays (for example: "Tripoli, Miskolc, Senlis – Portrait of György Cziffra Based on Contemporary Research", 2021; "Béla Bartók's Central-European Counter-history", 2018; "The Symphonies of Sympathy towards Hungary – Whom are the bells of Malawski, Dobias and Shostakovich ringing for?", 2017; "Zoltán Kodály's Personal, National and Sacral Creeds", 2017; "On the Transmigration of Meaning" – Essay on the Remembrance of 911 in Symphonic Music, 2014).

Windhager Ákos művelődéstörténész, a történelmi emlékezet kutatója. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kommunikáció- és Média tudományi Intézetének adjunktusa, a politikai és az egyházi kommunikáció előadója. A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa. Főbb kutatási területe a közép-európai és azon belül a magyar történelem megjelenése a kulturális emlékezetben: a szépirodalom, a komolyzene és a filmművészet alkotásaiban. Munkássága során monografikus áttekintést adott 1956 (*Vivente e moriente – 1956 emlékezete a komolyzenében*, 2016), 1848/49 (Apokalipszis- és apoteózis-kép a Petőfi-szimfóniákban, *Axis IV/1*, 2023) és Trianon (Trianon zenei emlékezete 1920 és 1938 között, *Magyar Művészet*, 2020/4) emlékezetéről. A közép-európai kulturális identitás tárgyában számos nemzetközi konferenciát szervezett, amelyek tanulmánykötetét is szerkesztette (pl. *Shostakovich-Syndrome – The Burdened Memories of Central European Societies in the 20th Century*, 2021). Több jelentős magyar zeneszerzőről írt kis- és nagymonográfiát (Terényi Ede, 2018 és 2021; Szabados György, 2019; Mihalovich Ödön, 2020). Szintén kutatja a szépirodalom és a komolyzenei nyilvánosság viszonyát (pl. *Erkel Bánk bánja az átiratok és értelmezések tükrében, Szenárium*, 2020/8). 2023-tól a Hungarian Scruton Hub vezetője, ő szervezte meg az első Budapest Scruton Seminart nemzetközi előadók közreműködésével magyar és külföldi hallgatók részére.

